S.T.W.
25/8/54

Jaargang 1 no. 4 15 Augustus 1954.

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Redacteur: C. Bas, Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden

WEEKENDEXCURSIE OP ZATERDAG 25 en ZONDAG 26 SEPTEMBER 1954 IN DE OMGEVING VAN NIJMEGEN

Zaterdag 14 uur naar Oosterhout per extra autobus voor een excursie in het kleibos aldaar.

18.30 diner in hotel Esplanade te Nijmegen.

's Avonds uitstalling, bespreking en determinatie van het gevondene.

Zondag 9 uur per extra autobus naar Berg en Dal voor een excursie naar het nieuw verworven gebied aan de Duitse grens; lunch in hotel-restaurant Hamer; daarna per autobus naar het Hatertse Broek voor een excursie naar het Hatertse bos en de vennen, waarin een zure hygrophorus weide.

18.30 Diner in Esplanade.

Hotel Esplanade is tegenover het station. Prijs voor diner op Zaterdag en Zondag met logies en ontbijt ƒ 16,— inclusief. Wie op Zondag niet dineert betaalt ƒ 5,50 minder. Gelderse koffietafel hotel-restaurant Hamer ƒ 2,50. In Ubbergen is een jeugdherberg 5 km van Nijmegen. De kosten van de autobus wordt hoofdelijk omgeslagen.

Opgaven moeten uiterlijk op 18 September in het bezit zijn van Dr J. Kalff, Korte Torenweg 30, Nijmegen. Nauwkeurig aangeven wat men van plan is mee te maken.

J.P.S. Smit, secretaresse.

TENTOONSTELLING

Opdat een ieder er zich reeds zoveel mogelijk vertrouwd

mee make, berichten we thans reeds dat onze vereniging op 9, 10 en 11 October a.s. een grote paddestoelententoonstelling organiseert, en wel in Groningen, in de ijstent aan de Paterswoldse weg.

Het is de bedoeling, dat de inzenders van paddestoelen - we hopen dat het er veel zullen zijn - bericht krijgen van de determinatie-commissie, en dat materiaal van bijzondere vondsten niet verloren zal gaan.

Leden van buiten Groningen, speciaal de jongeren, zullen zoveel mogelijk bij particulieren worden ondergebracht.

In het volgende nummer van Coolia volgen nadere bijzonderheden. Inlichtingen zijn verkrijgbaar bij de Heer Dr L.S. Wildervanck, Hoge der A 10, Groningen.

MYCOLOGISCH NIEUWS 1-5

Het nieuwe in bovenstaande titel is betrekkelijk. Voor de een kan de hier volgende materie reeds bekend zijn, voor de ander inderdaad nieuw. Waar het om gaat is, dat de leden van onze vereniging, die zelden of nooit buitenlandse literatuur onder ogen krijgen, van de veranderingen of vorderingen op de hoogte blijven. Vanzelfsprekend moet ik hierbij een keus maken en de al te zeer gespecialiseerde artikelen overslaan. Degeen die zich daarvoor interesseert, weet zijn weg zelf wel te vinden.

1. SPORE-KLEUR AFHANKELIJK VAN MILIEU?

De heer K. Bakker (Delft) maakte mij attent op een artikel van K. Bakema „Microbiologische bepaling van een aantal elementen" (Analyst, 8 : 192-196. 1953).

Voor die bepaling wordt o.a. Aspergillus niger, een veel op brood voorkomende schimmel, gebruikt. Hetgeen voor ons van interesse is, kan als volgt worden samengevat. De schimmel, in een kopervrije voedingsoplossing gekweekt, geeft een slechte mycelium-ontwikkeling te zien, terwijl geen sporen worden gevormd. Het artikel citerend lezen we: „Bij toevoeging van 0.2 γ koper (1 γ = 0.001 mg) per 40 cc voedingsvloeistof is de hoeveelheid gevormde mycelium normaal, doch de sporen zijn niet zwart maar oranje-geel gekleurd. Bij 0.4 γ koper is de sporenkleur lichtbruin, bij 1 γ grijsbruin, bij 1.8 γ zwartbruin en bij 2.5 γ zwart". Deze laatste is de normale kleur

bij A. niger.

De heer Bakker vraagt zich af, of andere schimmels, in casu wat wij paddestoelen noemen, op verschillende voedingsbodems (standplaatsen) ook anders gekleurde sporen kunnen hebben.

Wie heeft hier ervaringen opgedaan?

2. COOLIA ODORATA ALS EMIGRANT

Lange tijd had ons land het monopolie van de leverantie van Coolia (= Lepiota, = Tricholoma) odorata. Nu is het ineens uit, niemand schijnt de soort meer te zien. Daarentegen vermeldde Pearson (New records and observations. V. Trans. Brit. Mycol. Soc. 35 : 99. 1952) een vondst uit Schotland en Morten Lange (Coolia odorata (Cool) Huijsman f. bispora f. nov. found in Denmark. Friesia 4 : 306-309. 1953) een uit Denemarken.

Onderweg schijnt de soort veranderlijk geworden te zijn. De Schotse exemplaren missen het sclerotium, de Deense zijn 2-sporig in plaats van 4-sporig. Maar was de soort in eigen land wel constant? Wie vindt en stuurt nog eens wat goede exemplaren naar het Rijksherbarium?

3. COPRINUS ATRAMENTARIUS (BULL. EX FR.) FR. VAR. ACUMINATUS ROMAGN.

Deze nieuwe varieteit werd door Romagnesi reeds in Rev. Mycol. 16: (120)127. 1951 beschreven en later in de „Flore" (van Kühner & Romagnesi) opgenomen. Enerzijds dus geen nieuwigheid, anderzijds een willekeurige greep uit de vele nieuwe varieteiten en soorten in die Flore vermeld. Dit geval dient echter als voorbeeld. Laten we niet te gauw denken: die soort ken ik, daar kijk ik niet meer naar om. Ook die gewone soorten verdienen vaak en goed bekeken te worden. En niet alleen dat, maar ook bewaard. Het is helemaal niet beneden onze waardigheid om een goed herbarium van gewone soorten te hebben. Het is zelfs beschamend dat onze collectie deze soorten niet eens heeft. Ik blijf herhalen, dat een collectie goed gedroogde gewone soorten, voorzien van sporenfiguur en beschrijving van de voornaamste macroscopische (als het kan ook microscopische) kenmerken even welkom is als welke zeldzaamheid ook.

Var. acuminatus verschilt van de gewone atramentarius in de smallere sporen (4 tot 5 of 5,2 μ bij acuminatus, 5 tot 6 of 6,5 μ bij atramentarius), de kleine maar opvallende umbo op de hoed, de kleinere schubben, die alleen tot de umbo beperkt zijn, en door de in het algemeen kleinere afmetingen. Verder is

deze varieteit tot nu toe alleen in het voorjaar waargenomen.

4. COPRINUS EPHEMERUS EN VERWANTE SOORTEN.

Lange, M. & Smith, A.H. 1953. The Coprinus ephemerus group. Mycologia 45: 747-780.

Morten Lange, zoon van de Deense mycoloog Jakob Lange, heeft een tijd onder leiding van de Amerikaan Alexander Smith gewerkt. Als een van de resultaten van deze samenwerking kan bovengenoemd onderzoek gezien worden. Het zou te ver voeren om aan te geven op welke kenmerken tegenwoordig de soorten van de ephemerusgroep worden onderscheiden. Het zij genoeg te vermelden, dat men hier, als vrijwel overal in de mycologie, niet meer zonder microscoop uit kan komen.

Van de 23 behandelde soorten zijn er 7 nieuw, terwijl 2 vormen een nieuwe naam kregen.

Hetgeen opvalt bij doorkijken van het werk zijn de volgende punten. 1. In 2 gevallen is een soort slechts uit Amerika bekend en in nog eens 2 gevallen alleen maar uit Denemarken. De overige soorten hebben een wijde verspreiding. 2. J. Lange's grote plaatwerk wordt maar bij 2 soorten geciteerd. 3. Standplaatsgegevens (wel of niet op mest groeiend) zijn uitermate belangrijk 4. Voor de determinatie zijn jonge stadia met nog gesloten hoed onontbeerlijk.

Vooral dit laatste punt maakt ons duidelijk, dat soorten uit de ephemerus-groep niet levend ter determinatie kunnen worden opgezonden, de ontwikkeling zou immers reeds tijdens de reis voltooid zijn. Zij moeten door de verzamelaar zelf en zo spoedig mogelijk worden getekend, beschreven en gedroogd. Determinatie kan achteraf worden ondernomen, mits voldoende en ter zake dienende kenmerken zijn genoteerd.

Zij die nadere bijzonderheden over de ephemerusgroep wensen en b.v. willen weten op welke kenmerken moet worden gelet, behoeven slechts een kaartje naar het Rijksherbarium te sturen. Ik kan hen dan beter en uitvoeriger inlichten dan hier mogelijk is.

5. FOMES OFFICINALES (VILL. EX FR.) BRES., EEN MEDISCH BELANGRIJKE POLYPORACEE.

Martínez, J.B. 1944. El Agárico blanco ("Ungulina officinalis" Pat.) en los cedrales del Marruecos español. An. Jard. Bot. Madrid 4: 75-139. (1943).

Hetgeen ik aan bovenstaand artikel ontleen, vormt niet het punt van onderzoek van de auteur, maar is voor ons het

meest interessant. Al komt de soort niet in ons land voor, zij verdient om haar eigenschappen de algemene belangstelling. Vroeger werd het vruchtlichaam blijkbaar verpulverd en gebruikt als purgatief, vandaar de vroegere naam Boletus purgans, maar als zodanig vindt de zwam tegenwoordig vrijwel geen toepassing meer. Daarentegen levert Fomes officinalis een buitengewoon belangrijk middel tegen transpiratie, dat gebruikt wordt bij gevallen van longtuberculose, infecties en vergiftigingen. Het werkzame bestanddeel is hierbij het agaricine zuur, dat men nog niet synthetisch heeft weten te bereiden. Men is dus aangewezen op de zwam zelve, waaruit genoemd zuur wordt geëxtraheerd.

Ofschoon Fomes officinalis in vele delen van Europa verzameld wordt, is het artikel door de grote vraag schaars. Vervalsingen met Fomes pinicola en Tyromyces sulphureus komen voor. De auteur geeft echter aan hoe deze soorten, zelfs al zijn zij fijn gemalen, reeds aan de hyphen zijn te onderscheiden. Wegens het enorme belang van deze zwam in de medische praktijk heeft de auteur besloten om te trachten in de bossen van Abies pinsapo in Spanje, van Abies maroccana en Cedrus atlantica in Spaans Marokko, en van Pinus canariensis op de Canarische eilanden omgevallen stammen en boomstronken kunstmatig te infecteren.

R.A. Maas Geesteranus

VERSLAG FLORACOMMISSIE 2

Op de tweede bijeenkomst der floracommissie, die op 27 Maart j.l. wederom in het gastvrije Pharmaceutisch Laboratorium te Utrecht werd gehouden, waren 18 leden der Vereniging aanwezig.

De voorzitter, de heer Huijsman, heette alle aanwezigen hartelijk welkom en sprak de wens uit, dat de belangstelling voor de bijeenkomsten zich in stijgende lijn zou mogen bewegen. Hij vroeg Dr De Vries de werkzaamheden van secretaris op zich te willen nemen. Deze verklaarde daartoe gaarne bereid te zijn.

Ook dit jaar, sprak de voorzitter vervolgens, heeft de mycologische wetenschap een gevoelig verlies te lijden door het kort na elkaar heengaan van twee der meest vooraanstaande mycologen nl. Gilbert en Pearson. Beiden hebben onschatbare diensten aan de mycologie bewezen. De leden, die hen persoonlijk hebben gekend, zullen hen node missen.

Vervolgens kwam de boletendag ter sprake. Als voorlopige datum werd hiervoor vastgesteld: 31 Juli a.s.

De voorzitter gaf hierna het woord aan de leden, die iets wilden vertellen.

De heer Van Eyndhoven toonde een viertal publicaties van de Tsjechische mycoloog Staněk, welke speciaal gewijd waren aan het voorkomen van meer dan één peristoom bij aardsterren. Prachtige photo's illustreerden deze artikelen.

De heer Ferguson liet enige gekleurde tekeningen zien o.a. van Paxina dupainii (Boud.) Seaver, Leotia species, en enige andere niet nader te determineren soorten.

Dr De Vries vertelde over Phylloporus rhodoxanthus (Schw.) Bres. en Polyporus leucomelas Pers., door hem te Baarn respectievelijk in 1953 en 1949 gevonden. Aquarellen en tekeningen van de besproken soorten werden rondgegeven.

Dr Maas Geesteranus vroeg de leden vooral te willen letten op een aantal op Cyperaceae en Juncaceae voorkomende Sclerotinia's. Hij gaf een uitvoerige uiteenzetting over de levenscyclus dezer schimmels. Een publicatie van Whetzel in Farlowia over deze schimmels werd aan de leden ter inzage gegeven.

Mevrouw Jansen toonde aquarellen van Boletus parasiticus Fr. ex Bull. op Scleroderma aurantium en van Nyctalis parasitica Fr. ex Bull. op Russula delica Fr. Van Polyporus varius Pers. ex Fr. had zij een klein exsiccaat meegebracht.

Dr A.F.M. Reynders vertelde van zijn vele mooie Pluteus-vondsten en zei dat hij altijd zo'n grote tweestrijd had te voeren bij het kiezen tussen op de fiets blijven, of tòch maar die paddestoel, die er wel wat vreemd uitzag, gaan onderzoeken.

De heer Van Vuure vroeg of er niet iets naders bekend was over de stoffen, die een rol spelen bij de kleurreacties met chemische stoffen op zwammen. Uit de discussie, die hierop ontstond, bleek wel, dat er nog maar weinig op dit gebied was onderzocht.

Prof. Formijne toonde enige zeer forse, op liquor bewaarde, exemplaren van door hem in Duin en Kruidberg verzamelde Lepiota fulvella Rea. Exsiccaten van een Dictyolus-soort werden door Dr Maas Geesteranus ter nadere determinatie meegenomen.

De heer Kleyn liet een photo zien van een Pleurotus ulmarius Fr., die als groeiplaats een iepenblok had uitgekozen, dat als steun diende voor een aambeeld. Het gefotografeerde exemplaar was als exsiccaat bewaard en werd aan de aanwezigen getoond. De heer Huijsman deelde mede, dat deze soort in de nieuwe flora van Kühner en Romagnesi op grond van zijn carminophiele basidiën tot het geslacht Lyophyllum wordt gerekend. De heer Kleijn toonde tenslotte nog het aardige boekje van Ingold „Dispersal in Fungi".

Tenslotte besprak de heer Huijsman drie soorten Inocybe nl. sambucina Fr., fulvida Bres., en queletii Maire et Konrad, die vaak met elkaar verward zijn, maar welke macroscopisch en vooral microscopisch kunnen worden onderscheiden.

Om 5.30 sloot de voorzitter deze tweede, eveneens zeer geslaagde bijeenkomst.

Baarn G.A. de Vries

AANVULLENDE DETERMINATIES

In het verslag van de bijeenkomst van de floracommissie van 27 Maart j.l. wordt vermeld, dat Prof. Formijne gedroogde exemplaren van een Dictyolus-soort toonde. Dit bleek Dictyolus muscigenus (Fr.) Quél. (det. Maas Geesteranus) te zijn. De Pleurotus ulmarius van de heer Kleijn was een enigszins afwijkend exemplaar van Pleurotus ostreatus (Jacq. ex Fr.) Quél. (det. Bas). De langgerekte sporen toonden dit duidelijk aan.

C. Bas

VERSLAG FLORACOMMISSIE 3

De zeer interessante lezing op 19 Juni j.l. van de heer Middelhoek over het afbeelden van paddestoelen met kleurpotloden of waterverf werd door 11 leden bijgewoond. De voorzitter der floracommissie, de heer Huijsman, was door ziekte verhinderd.

De spreker besprak de door hem gebruikte aquarellentechniek en vertelde vele technische bijzonderheden, die door de leden op hoge prijs werden gesteld. Over de buitengewoon eenvoudige techniek van het afbeelden met behulp van kleurpotloden bleek zeer weinig te vertellen. Na afloop der lezing werden de aquarellen der leden bekeken, waarbij de heer Middelhoek op verschillen-

de technische tekortkomingen wees. Om 5 uur werd deze zeer leerzame middag met een woord van dank aan de spreker besloten.

Baarn G.A. de Vries.

VAN DE REDACTEUR

In verband met de aankondigingen van herfstexcursie en tentoonstelling, zal „Coolia" op andere data verschijnen dan ik in het eerste nummer aangaf. Het volgende nummer is eind September te verwachten. Daar er geen copy in voorraad is, hoop ik dat met spoed enige leden in hun pen zullen klimmen om iets te schrijven over hun paddestoelen-ervaringen. Copy inleveren vóór 5 September.

OVERBRUGGINGSFONDS

Gaarne herinner ik nog even aan het overbruggingsfonds voor onze publicaties. De details vindt men in de laatste convocatie. Het is van uitermate groot belang, dat er ten behoeve van onze publicaties een bedrag bijeenkomt. Van al onze leden hebben er slechts 9 gereageerd! De bedragen wisselden van ƒ 1.- tot ƒ 100.-. Mogen velen naar vermogen hun voorbeeld volgen! Giro 90902, Penningm. N.M.V., HAARLEM.

G.L. van Eyndhoven, penningmeester.

„WAAR MOET IK OP LETTEN?"

Een der leden deed mij de suggestie aan de hand, voor bepaalde geslachten die kenmerken aan te geven, welke voor de determinatie onontbeerlijk zijn. Aan de ene kant zou ik kunnen verwijzen naar het beschrijvingsschema van de Heer Huijsman, aan de andere kant vraagt dat schema, omdat het voor alle geslachten van toepassing moet zijn, meer kenmerken dan gewoonlijk nagezocht behoeven te worden. Aangezien er blijkbaar behoefte aan die inlichtingen bestaat en Coolia juist bedoelt het gebrek aan literatuur enigszins te verhelpen, zal ik in het volgend nummer vertellen, waarop men moet letten bij Agaricus. Wie heeft nog andere voorstellen?

R.A. Maas Geesteranus